

SEMINAR HO CIRED-a

HRVATSKOG OGRANKA MEĐUNARODNE ELEKTRODISTRIBUCIJSKE KONFERENCIJE
Zagreb, 14. ožujka 2024.

OTPORNOST NA KIBERNETIČKE PRIJETNJE U EES-u

Tema 6:

GOVERNANCE FUNKCIJA U KIBERNETSKOJ SIGURNOSTI IZMEĐU EKOSUSTAVA DIGITALNIH PLATFORMI I DIGITALNIH BLIZANACA

Razvoj digitalne platforme za izgradnju sustava zaštite kritičnih infrastruktura u pametnim industrijama – CIP4SI

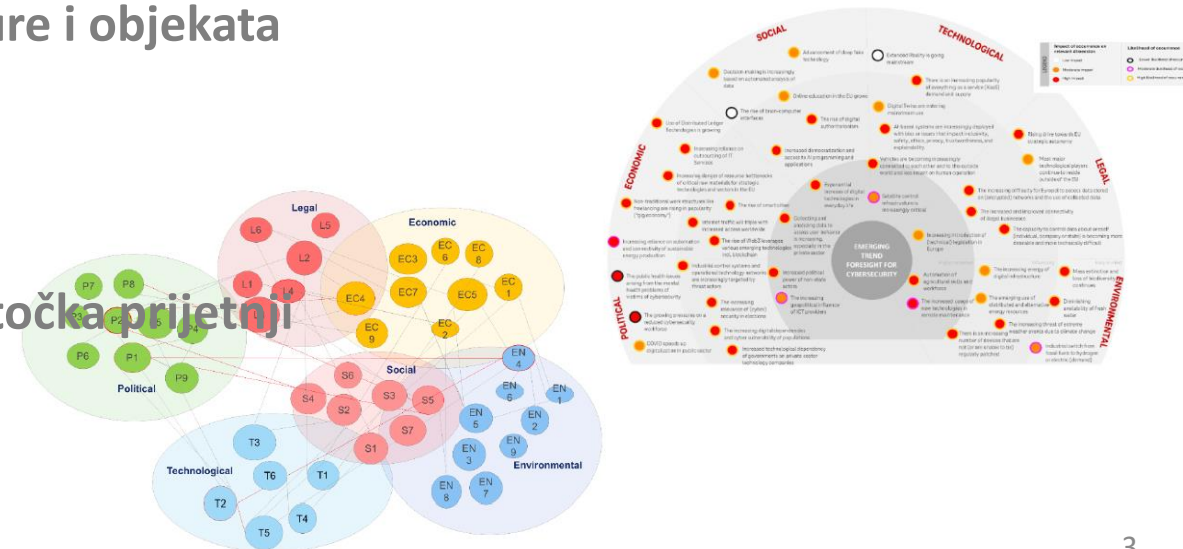
Sadržaj

1. Top 10 prijetnji kibernetičkoj sigurnosti
2. EU i izazovi
3. Propisi vs Smjernice
4. NIST CSF 2.0
5. Razumijevanje rizika i incidenata
6. Procesna arhitektura po BPF
7. Model upravljanja
8. CIP4SI - arhitektura
9. Poslovni subjekt u odnosu na rizike i prijetnje
10. CIP4SI
  - SCADA,
  - Samoprocjena i povećanje spremnosti
  - portal
  - Digital Twin
  - Blockchain (DLT)

TOP 10 prijetnji kibernetičkoj sigurnosti

1. Ugrožavanje lanca opskrbe softverskih komponenta
2. Napredne kampanje dezinformiranja
3. Porast autoritarnosti digitalnog nadzora/gubitak privatnosti
4. Ljudska pogreška i korištenje naslijeđenih sustava unutar kiber-fizičkih ekosustava
5. Ciljani napadi poboljšani podacima iz pametnih uređaja
6. Nedostatak analize i kontrole svemirske infrastrukture i objekata
7. Porast naprednih hibridnih prijetnji
8. Nedostatak vještina
9. Prekogranični pružatelji ICT usluga kao jedinstvena točka prijetnji
10. Zlouporaba umjetne inteligencije

TOP 10 EMERGING CYBER-SECURITY THREATS FOR 2030

EU i izazovi u području kibersigurnosti

Ključni sektori visoke rizičnosti kao što su:

- Energetika,
  - promet,
  - zdravstvo i
  - financije
  - .... kao i
  - pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga
  - digitalne usluge kao što su usluge društvenih mreža
- ovise o digitalnim tehnologijama za obavljanje svojih osnovnih djelatnosti.**

Vaš život na internetu: što EU čini kako bi bio jednostavniji i sigurniji?

EU aktivno radi na poboljšanju digitalnog okruženja u korist svih Europljana i Europljanki. Naš digitalni život treba biti siguran, jednostavan i u skladu s temeljnim slobodama.

Pročitajte našu priču i saznajte kako EU štiti korisnike na internetu, osigurava kibersigurnost i olakšava razmjenu informacija među sustavima e-pravosuđa država članica EU-a.

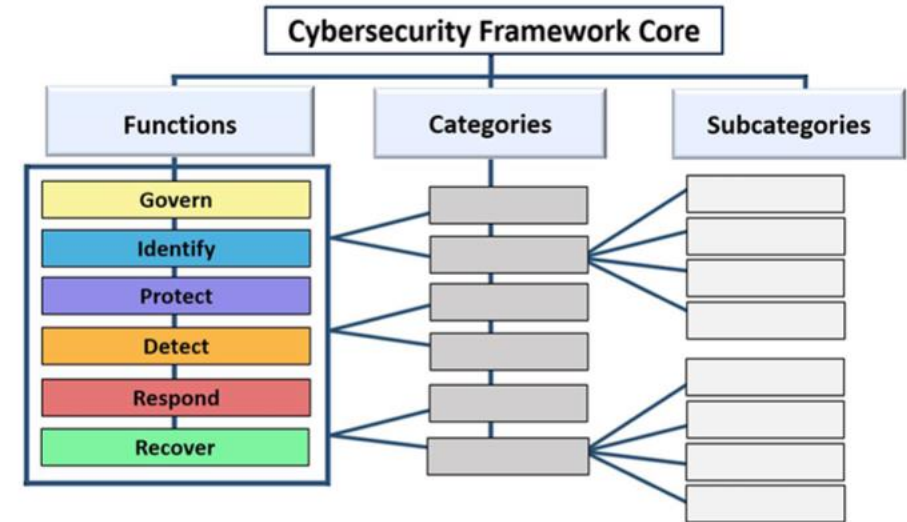

PROPIISI VS. SMJERNICE - EU-SAD

- **Poboljšanje kibernetičke pripravnosti**
  - EU i SAD razvili su zakone ili mjere za rješavanje problema.
    - EU je proveo Direktivu o sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava - **Direktiva NIS 2**
    - SAD je stvorio **NIST Framework**, skup dobrovoljnih standarda i najboljih praksi u industriji koji pomažu organizacijama, identificiraju, određuju prioritete i upravljaju kibernetičkim rizicima.
- **Iskoristiti najbolje dostupne mjere kibersigurnosti**
  - Direktivu NIS 2 i okvir NIST-a pozivaju državne subjekte i organizacije privatne industrije da iskoriste najbolje dostupne mjere kibersigurnosti za povećanje ukupne otpornosti sustava. Direktiva NIS 2 te mjere naziva "najsuvremenijim" sigurnosnim pristupima, dok ih okvir NIST-a smatra "najboljim praksama industrije".
- **Nema univerzalnog rješenja**
  - Direktiva NIS 2 i okvir NIST-a zahtijevaju od svojih jurisdikcija da provedu mjere kibersigurnosti koje imaju smisla - **ono što je prikladno za jednu organizaciju možda nije najbolje rješenje za drugu.**
- **Posebna agencija za kibersigurnost usmjerena na zaštitu ključnih infrastruktura**
  - Obje regije uspostavile su agencije za kibersigurnost usmjerene na zaštitu ključnih infrastruktura.
    - EU je 2018. poduzeo mjere u svojem Aktu o kibersigurnosti, kojim je obnovljen mandat **Agencije EU-a za mrežnu i informacijsku sigurnost – ENISA.**
    - SAD je iste godine djelovao sa Zakonom o CISA-i iz 2018., zakonom kojim se osniva Agencija za kibernetičku sigurnost i infrastrukturu (CISA)

NIST Cybersecurity Framework (CSF) 2.0

CIP4SI: Imamo li isto razumijevanje rizika

Što je rizik:

- ✓ Moramo imati ranjivost;
- ✓ Mora postojati prijetnja toj ranjivosti;
- ✓ Netko ili nešto mora biti spremno iskoristiti tu ranjivost.

Da bi se **rizik ostvario**, potrebno je **sve troje** – ne radi se samo o ranjivosti, već i o tome može li je prijetnja iskoristiti i hoće li je iskoristiti - Organizacije moraju sagledati vlastiti profil rizika.

Uvijek pokušati vratiti stvari na jednostavne. Jedine dvije stvari koje zapravo pokušavate i morate shvatiti su:

1. O čemu se zapravo **trebam-o brinuti?**
2. **Kako da riješim-o te brige?**

Ako se može odgovoriti na ta pitanja u šest ili sedam procjena rizika - briljantno.
(ne treba raditi 200 kompliciranih stvari jer to neće pokazati ono što trebate znati)

Organizacija mora biti u mogućnosti pokazati na nešto i reći:

To je ono na što se moram usredotočiti. Tu leži moj pravi rizik, s kojim stvarno moram nešto poduzeti.

(Sve ostalo je samo buka!)

Što je značajan incident prema NIS 2

Direktiva NIS 2 navodi samo obveze izvješćivanja iz članka 23.

Incident je

dogadjaj koji ugrožava dostupnost, autentičnost, integritet ili povjerljivost pohranjenih, prenesenih ili obrađenih podataka ili usluga koje nude mrežni i informacijski sustavi ili koji su dostupni putem mrežnih i informacijskih sustava.

NIS 2 zahtijeva prijavljivanje samo značajnih incidenata.

Značajan incident definira kao

"svaki incident koji ima značajan utjecaj na pružanje "usluga koje pružaju ključni i važni subjekti, ako:

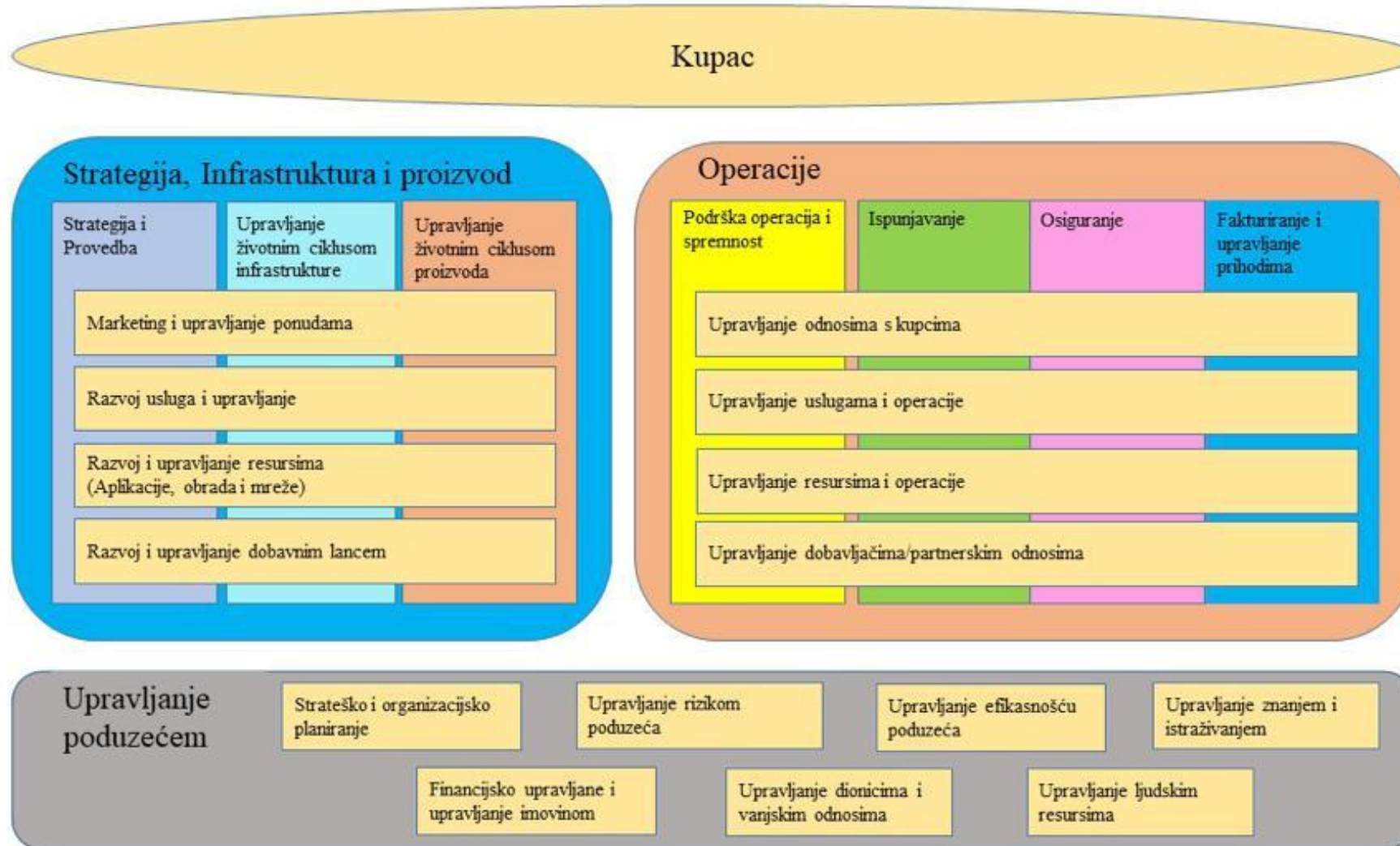
- (a) prouzročila je ili može uzrokovati ozbiljne operativne poremećaje usluga ili financijske gubitke za dotični subjekt;
- (b) utjecala je ili može utjecati na druge fizičke ili pravne osobe uzrokujući znatnu materijalnu ili nematerijalnu štetu."

U uvodnoj izjavi 101. u preambuli NIS 2 navodi se:

"Pokazatelji kao što su opseg u kojem je funkcioniranje usluge pogođeno, trajanje incidenta ili broj pogođenih primatelja usluga mogli bi imati važnu ulogu u utvrđivanju je li operativni poremećaj usluge ozbiljan."

Ključni i važni subjekti moraju prijaviti značajne incidente, dok ne postoje zahtjevi za prijavljivanje drugih vrsta incidenata.

CIP4SI - Procesna arhitektura po BPF okviru od TMF

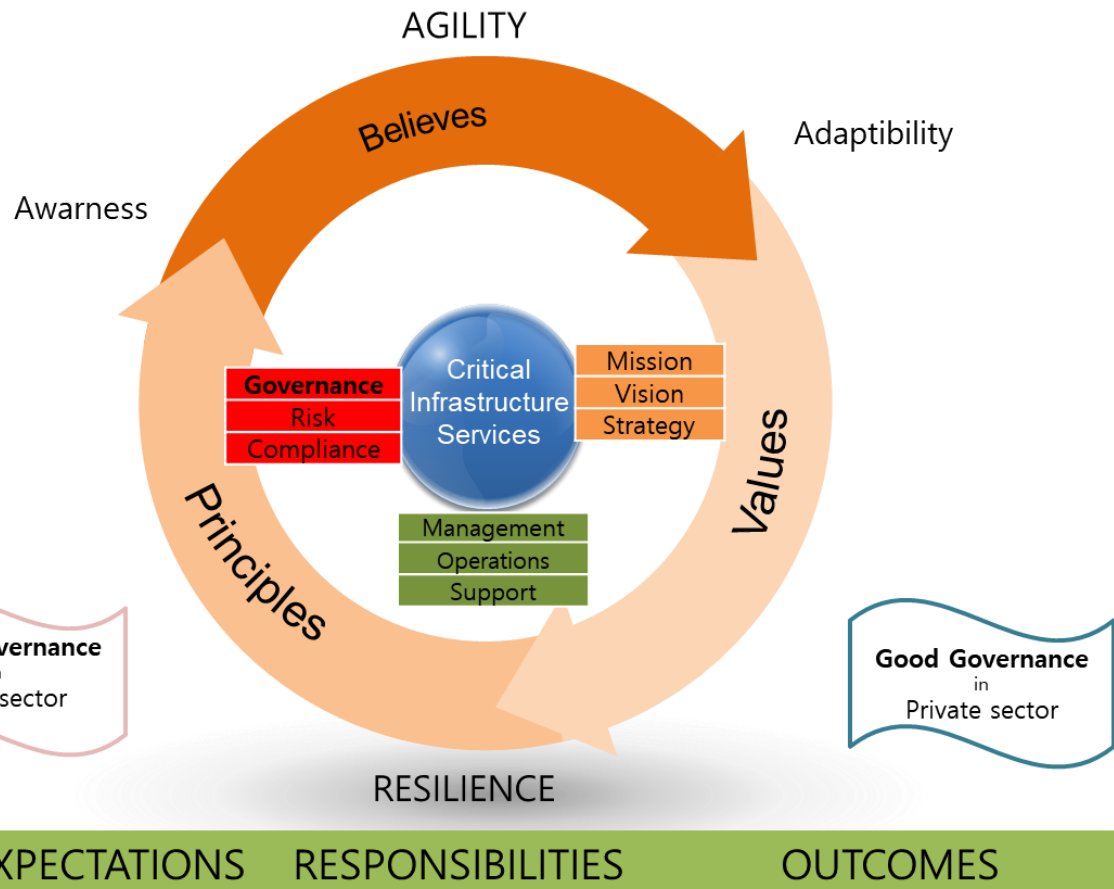

Model upravljanja kibernetičkom sigurnošću

1. Pravna regulativa
2. Dobro upravljanje
3. Upravljanje rizicima
4. Sigurnosna kultura
5. Upravljanje tehnologijama
6. Upravljanje incidentima

CIP4SI - GOOD GOVERNANCE

CIP 4 SI

Naziv projekta	Razvoj digitalne platforme za izgradnju sustava zaštite kritičnih infrastruktura u pametnim industrijama – CIP 4 SI
Trajanje:	29 + 3 mjeseci (od datuma definiranog u Ugovoru) – 17.03.2021. – 18.11.2023. - Faza 1: Industrijsko istraživanje od početka do 16.07.2022. - Faza 2: Eksperimentalni razvoj od 17.07.2022. do 18.11.2023.
Prijavitelj:	InfoDom d.o.o. Zagreb
Partneri:	1. KONČAR - INŽENJERING ZA ENERGETIKU I TRANSPORT d.d. 2. BEYONDI d.o.o. za marketing, dizajn i usluge 3. SVEUČILIŠTE U ZAGREBU FAKULTET ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA

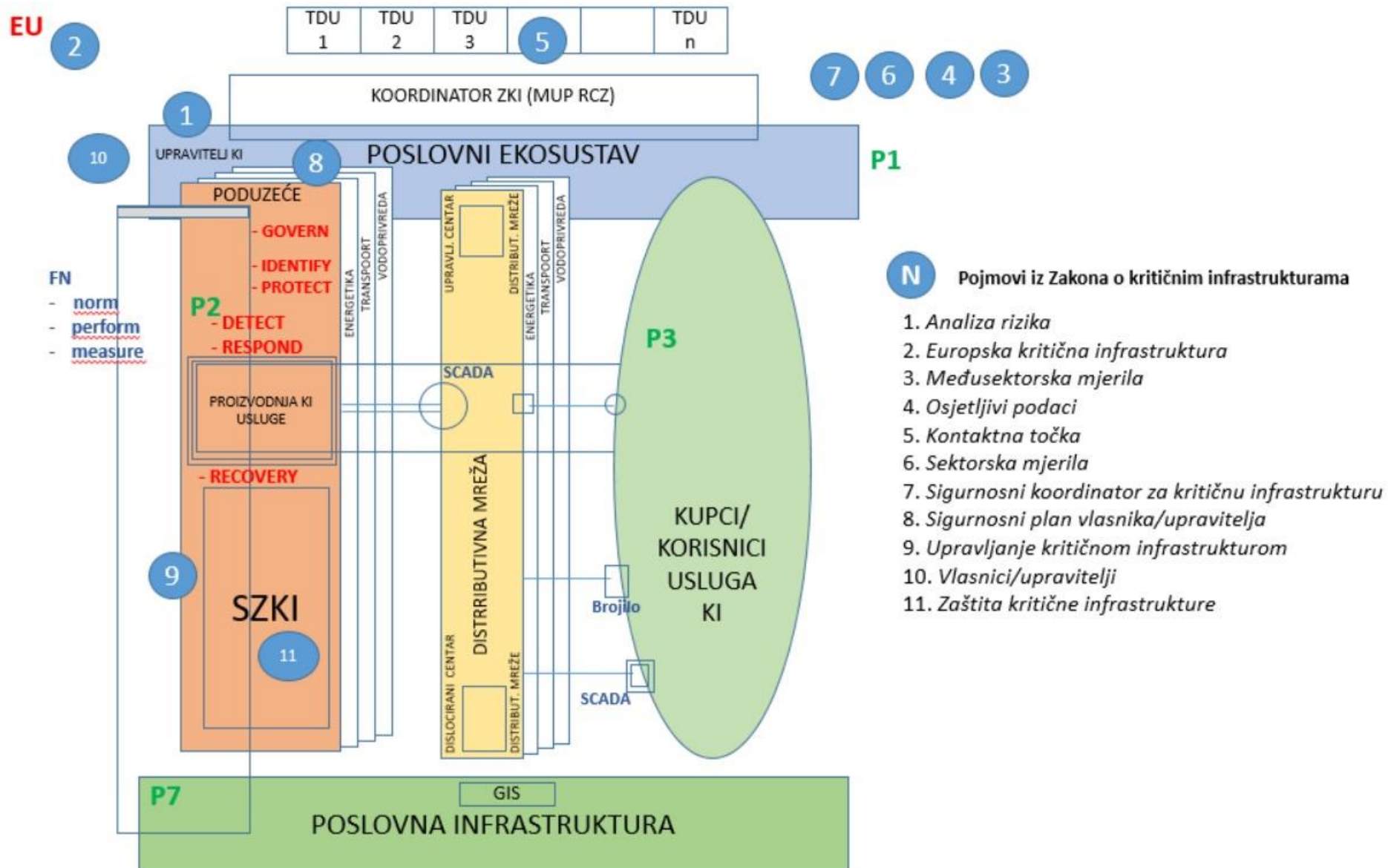
U fokusu projekta je razvoj proizvoda i usluga vezanih primarno za alineju 3 Tematskog područja 4 važeće Strategije pametne specijalizacije RH – Sigurnost:

- PTPP1- Kibernetička sigurnost): zaštitu kritičnih infrastruktura (određenih ZKI zakonom, a posebno povezanim na pametne industrije);
- TPP 2 Strategije (Energija i održivi okoliš);
- PTPP 1. Energetske tehnologije, sustavi i oprema; posebno u dijelu doprinosa razvoju pametnih energetske sustava.

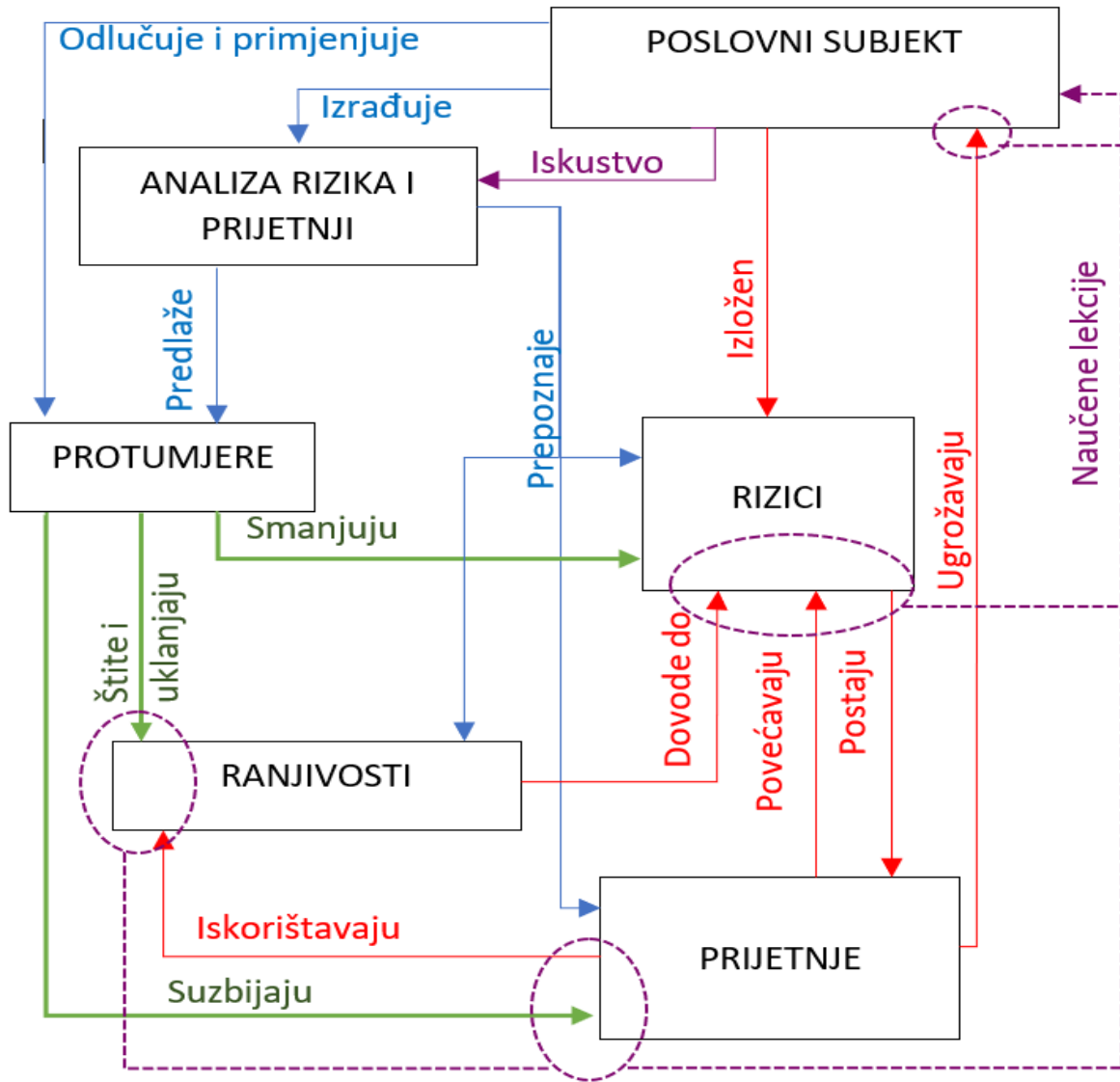
Četiri proizvoda / usluge, te ih ponuditi postojećim i potencijalnim korisnicima (vlasnicima KI i tvrtkama koje upravljaju zaštitom KI), primarno na tržištu EU, a zatim i na svjetskom tržištu, koristeći postojeće mreže partnera i klijenata:

1. Digitalna platforma za uspostavu i potporu sustava zaštite kritične infrastrukture te za sigurnost upravljačkih sustava poduzeća u pametnim industrijama (sa pripadnim fleksibilnim komponentama).
2. Usluge razvoja digitalnih ekosustava za potporu sustavima zaštite kritičnih infrastruktura te razvoj sigurnosti upravljačkih sustava poduzeća u pametnim industrijama.
3. Smart-SCADA platforma (Končar – proširenje na SZKI, sa postojećih SUS)
4. SZKI GRC- Compliance

CIP4SI EKOSUSTAV - GOOD GOVERNANCE

Poslovni subjekt u odnosu na rizike i prijetnje

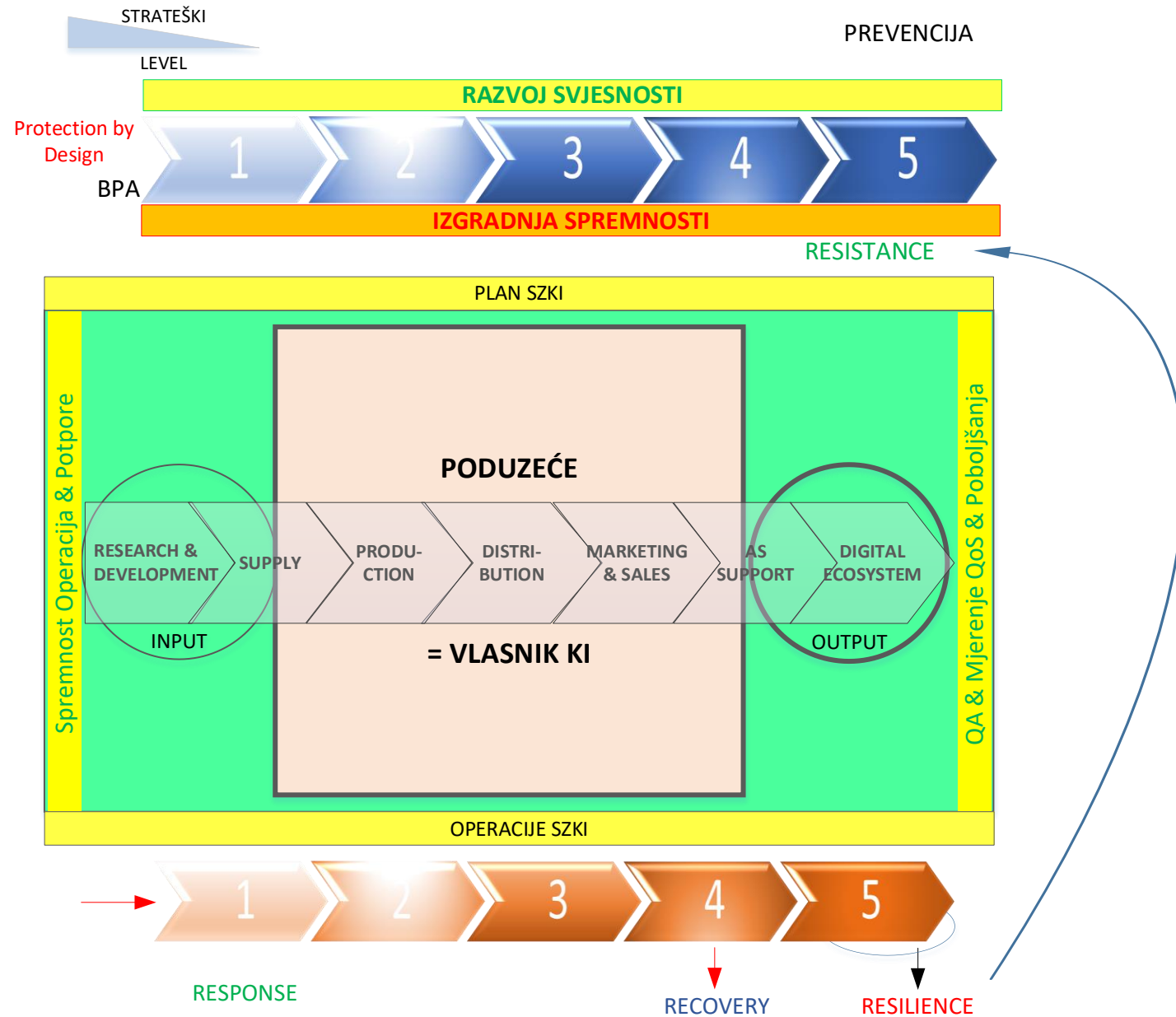
Plavom bojom prikazan je odnos i povezanost preventivnih djelovanja poslovnog subjekta u procesima prepoznavanja vlastitih slabosti, rizika s kojima se može suočiti te vlastitih sposobnosti koje može iskoristiti kako bi se suočio s pojavom prijetnji.

Crvenom bojom označen je odnos ranjivost-rizik-prijetnja u poslovnom procesu, moguća pojava prijetnji, kao i njihovo maliciozno djelovanje.

Zelenom bojom prikazani su procesi i aktivnosti obrambenih (preventivnih i reakcijskih) djelovanja koje je neophodno pokrenuti prije kao i tijekom pojave prijetnji.

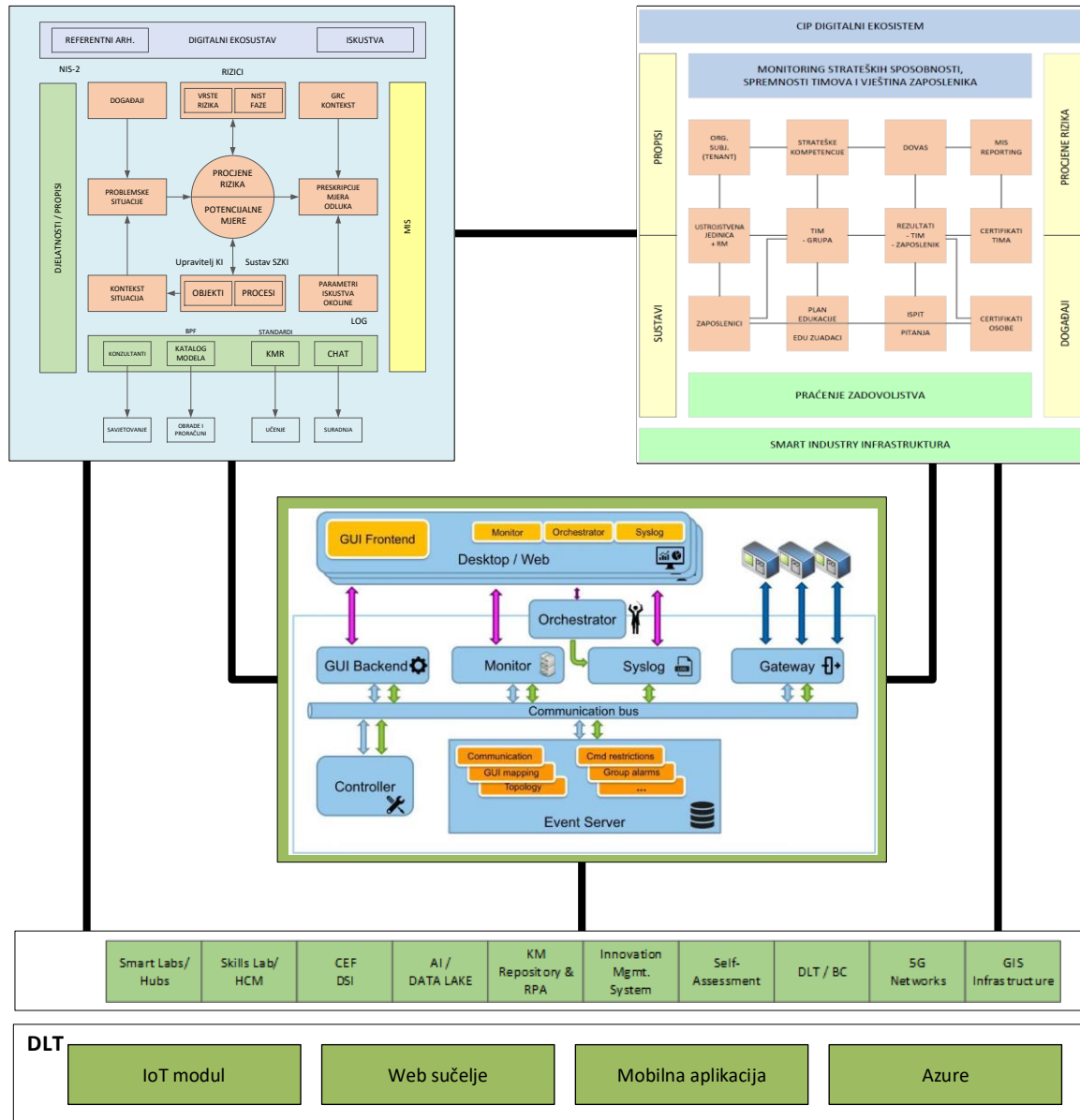
Bordo bojom označen je proces učenja sustava o posljedicama njegove (ne)izloženosti određenom riziku i transformaciji rizika u prijetnju.

Sustav ZKI

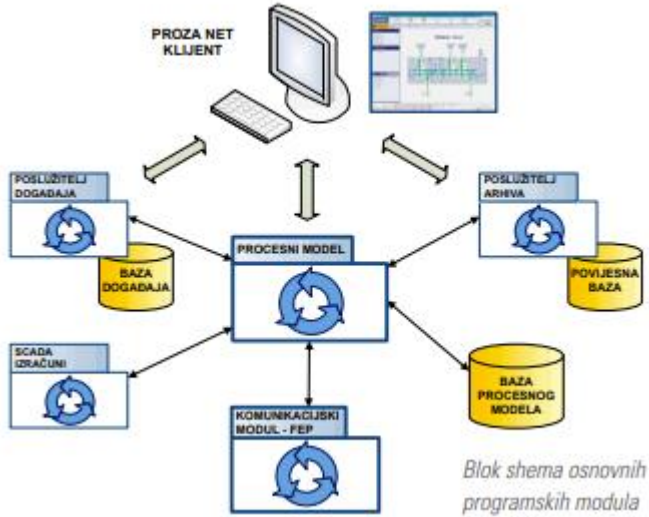

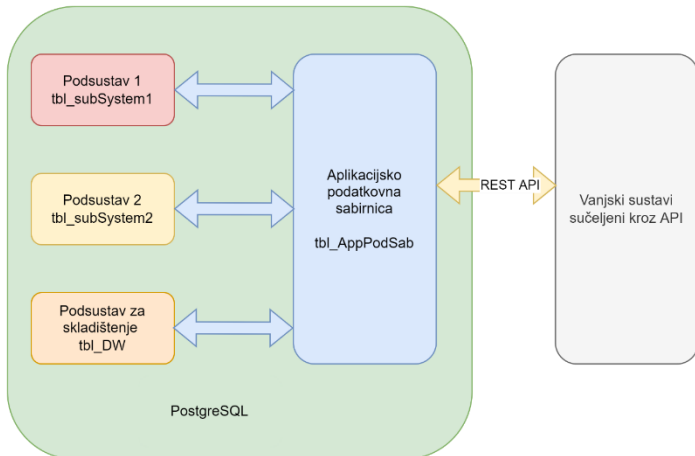
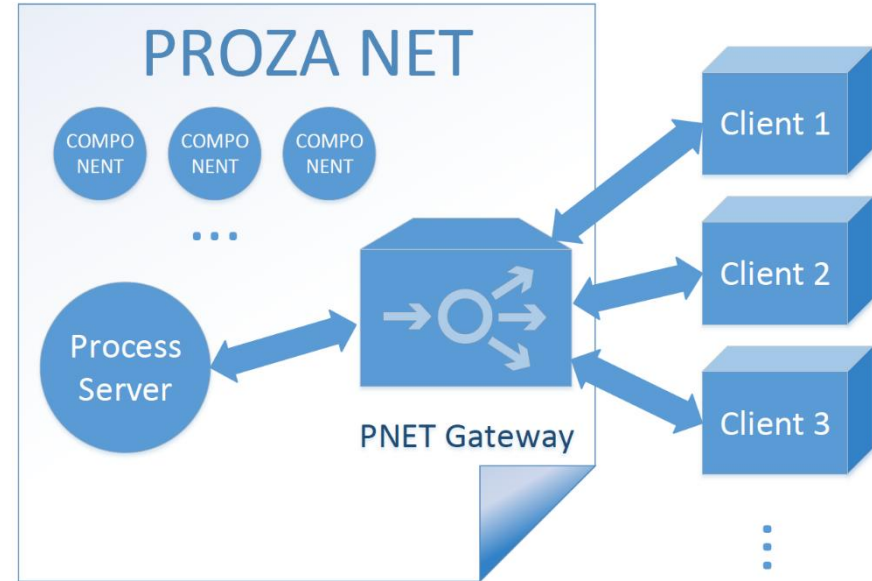
CIP4SI – Ukupna arhitektura digitalne platforme

CIP4SI – SCADA

Sofverska arhitektura

Implementacija podatkovne sabirnice

Tijek slanja procesnih podataka na platformu

CIP4SI – Samoprocjena i povećanje spremnosti

CIP4SI

Detalji kompetencije

< Kompetencije

Upravljanje incidentima

UINC

Relevantni materijali

Tip kompetencije: Strateška | Broj razina: 3
Područje: Zaštita kritičnih infrastruktura | Povezane edukacije: 1

Definicija kompetencije

Računalni sigurnosni incidenti su česta pojava u moderno doba. Općenita definicija računalno sigurnosnog incidenta jest posredno ili neposredno ugrožavanje sigurnosne politike, pravila i procedura. Razvoj tehnologije i računalne znanosti omogućio je i razvoj novih metoda napada i ugrožavanja računalnih sustava i mreža. Kako bi se ograničilo djelovanje zlonamjernih napadača potrebno je uspostaviti postupak za rješavanje sigurnosnih incidenata. Odgovor na sigurnosne incidente postao je važan dio informacijske tehnologije. Sigurnosne su prijetnje brojne i raznolike, ali i sve razornije (npr. napad uskrađivanja usluga može napadnutoj tvrtki stvoriti velike financijske troškove). Aktivnosti za sprečavanje sigurnosnih prijetnji temeljene na rezultatima procjene rizika (npr. primjena sigurnosne metrike) mogu smanjiti broj incidenata, ali ne mogu spriječiti sve incidente. Zbog toga je potrebno da organizacija ima sposobnost rješavanja sigurnosnog incidenta u smislu ljudstva i primjene sigurnosnih mjera zaštite.

OSNOVNA RAZINA

SREDNJA RAZINA

ZNANJE	VIJEŠTINE	OSOBNOSTNE ZNAČAJKE	ISKUSTVO
--------	-----------	---------------------	----------

CIP4SI

Baza znanja

Svi formati | zaštita X | Unesite pojam za početak pretrage

Tip sadržaja	Naziv	Opis	Akcije
PDF	Zakon o zdravstvenoj zaštiti		Download
PDF	Studija ISMS-a		Download
PDF	Katalog projekata zdravstvenog turizma	Katalog projekata zdravstvenog turizma namijenjen je potencijalnim investitorima i dionicima zdravstvenog turizma u čiju pružanja informacija o mogućnostima ulaganja u investicijske projekte specijalnih bolnica za medicinsku rehabilitaciju i ljčilišta (terme/toplice) i kako bi dobili uvid u opseg i uspješnost postojanja istih ustanova odnosno trgovačkih društava.	Download
PDF	LEADER program	LEADER program Europske unije i njegova funkcija u ruralnom razvoju	Download

Zaštita kritičnih infrastruktura 50% ✓ Potvrđen završetak

1. Suvremeni sigurnosni izazovi i zaštita kritičnih infrastruktura (Gordan Akrap)

U ovom se radu problematizira mjesto, važnost i uloga ulaganja u funkcioniranje, zaštitu i oporavak kritične infrastrukture, nacionalne i međunarodne, u kontekstu suvremenih hibridnih prijetnji i proračunskih obrambenih izdavanja.

Suavremeni sigurnosni izazovi i zaštita kritičnih infrastruktura

Gordan Akrap

Sažetak

U ovom se radu problematizira mjesto, važnost i uloga ulaganja u funkcioniranje, zaštitu i oporavak kritične infrastrukture, nacionalne i međunarodne, u kontekstu suvremenih hibridnih prijetnji i proračunskih obrambenih izdavanja. S obzirom na to da se u budućim ratovima primarna meta napada biti odobena kritična infrastruktura (ili više njih), pre čemu se kao sržništvo napada postavlja kibernetički, ulaganja u zaštitu kritične infrastrukture potrebno je sagledati kroz prizmu proračunskih obrambenih izdavanja.

Aktivnosti

- ✓ Suvremeni sigurnosni izazovi i zaštita kritične infrastrukture (Gordan Akrap)
  - Dokument
- ➕ Kako zaštititi kritičnu infrastrukturu?
  - Video

CIP4SI – portalski dio

CIP4SI Administracija

Općenito

- Tipovi kritične infrastrukture
- Kritične infrastrukture
- Tipovi podvektora
- Podvektori
- Stadij razvoja
- Faza odlučivanja
- Strateške dimenzije

Statusi procesa

- Vote statusa procesa
- Statusi procesa
- Prijelazi stanja statusa procesa

Rizici

- Kategorije osnovnih uređivača
- Kategorije rizika
- Učinak rizika
- Vjerojatnost rizika
- Prioriteti rizika
- Vote postupanja rizicima

Projekt se provodi u suradnji s:

INFODOM KONČAR BEYONDI

PROJEKT JE SUFINANCIJALA EUROPSKA UNIJA IZ EUROPSKOG FONDZA ZA REGIONALNI RAZVOJ

The creation of the website was co-financed by the European Union under the Operational Program Competitiveness and Cohesion from the European Fund for Regional Development. Sažetak u videu

CIP4SI Analiza rizika

Rizik osnovnog uređivača

Kategorija rizika

Učinak rizika

Vjerojatnost rizika

Prioriteti rizika

Vote postupanja rizicima

INFODOM KONČAR

CIP4SI Početna

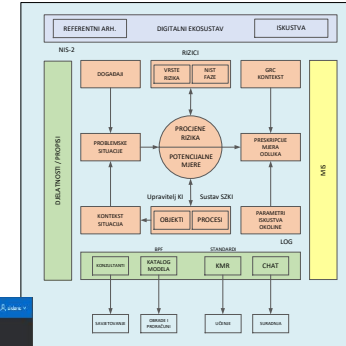
Osnovna procjena usklađenosti

Osnovna ocjena zrelosti: **1,81**

Radna lista

Upravljanje rizikom

Upravljanje sigurnošću

CIP4SI Početna

Prikaži me: **Napredna procjena usklađenosti** Osnovna procjena usklađenosti

Naprednu procjenu usklađenosti sa pojedinačnom kritičnom sigurnosnom kontrolom (CSC1...CSC20) moguće je napraviti odlaskom na istu u glavnom izborniku ili klikom na vrijednost predmetne kritične sigurnosne procjene.

Ukupna ocjena zrelosti: 0,23

Nivo zrelosti (sa zadnjeg mjerenja)

Kontrola	Ukupna ocjena zrelosti
Kontrola 1-5 implementirane	0,23
Donesena pravila	0,23
Kontrola implementirane	0,23
Kontrola automatizirane	0,23
Kontrola prijavljene	0,23

Radna lista

Upravljanje rizikom

Upravljanje sigurnošću

Alat za početnu procjenu popliva i kontrole hardverskih sredstava

1. Uporijebite alat za početnu ocjenu kako biste identifikovali uređaje povezane s mrežom organizacije i lokalni inventar hardverske opreme

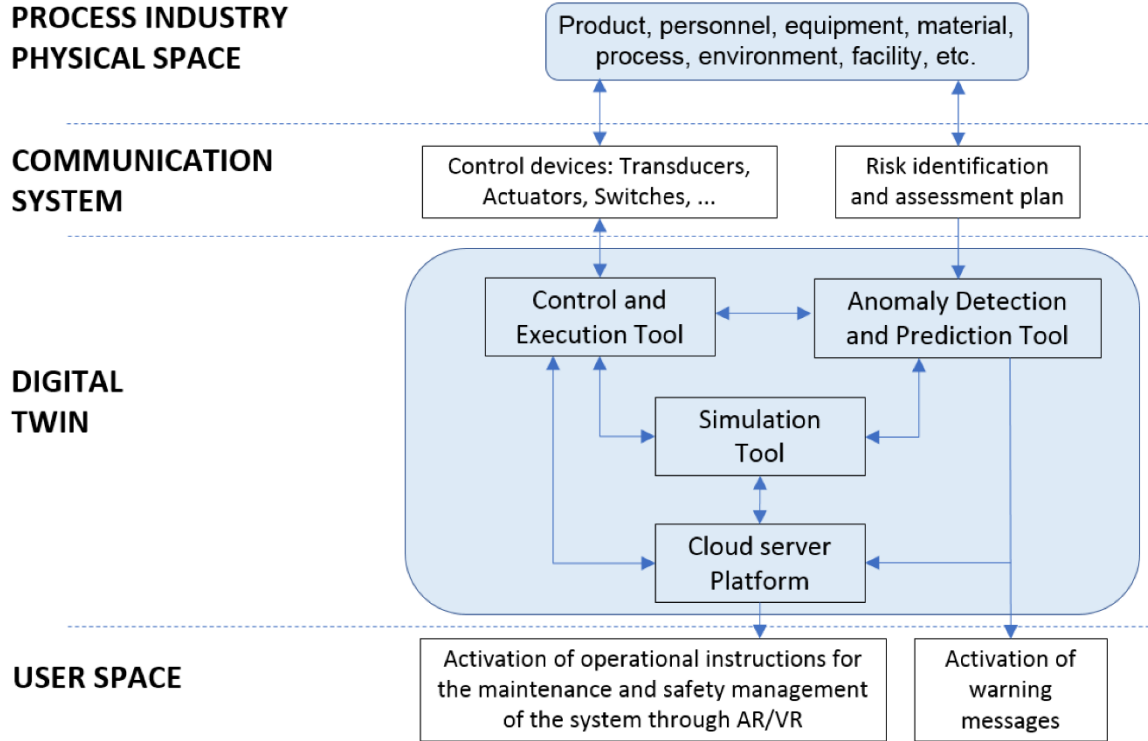
- 1.1. Izabrati kategorije?
  - 1.1.1. Kategorije rizika
  - 1.1.2. Kategorije rizika
  - 1.1.3. Kategorije rizika
  - 1.1.4. Kategorije rizika
- 1.2. Iste kategorije implementirati (ili izabrati podskup)?
  - 1.2.1. Kategorije rizika
  - 1.2.2. Kategorije rizika
  - 1.2.3. Kategorije rizika
  - 1.2.4. Kategorije rizika
- 1.3. Iste kategorije implementirati (ili izabrati podskup)?
  - 1.3.1. Kategorije rizika
  - 1.3.2. Kategorije rizika
  - 1.3.3. Kategorije rizika
  - 1.3.4. Kategorije rizika

Početna Napredna

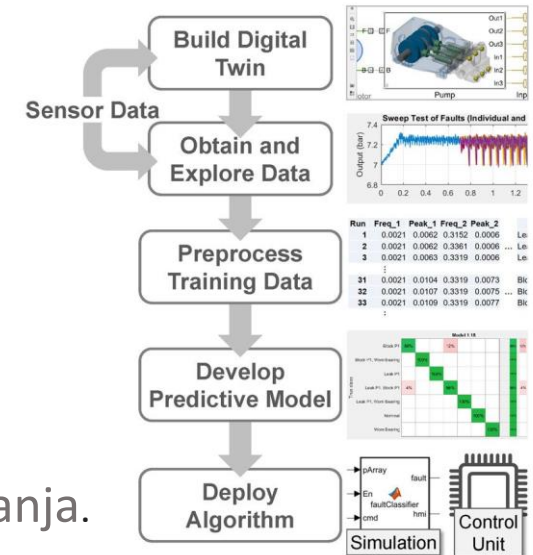
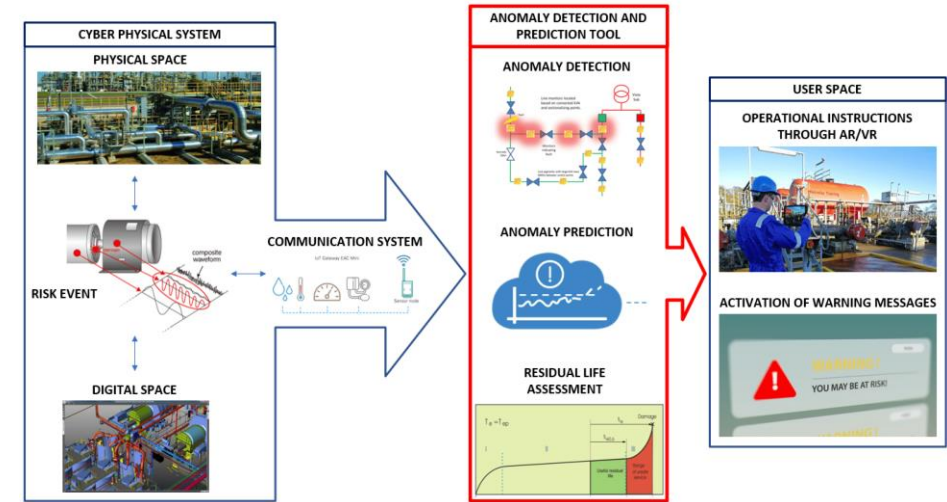
CIP4SI: Digital Twin - DT

Referentni model Digital Twin:

Smart Production Operations Management and Industry 4.0

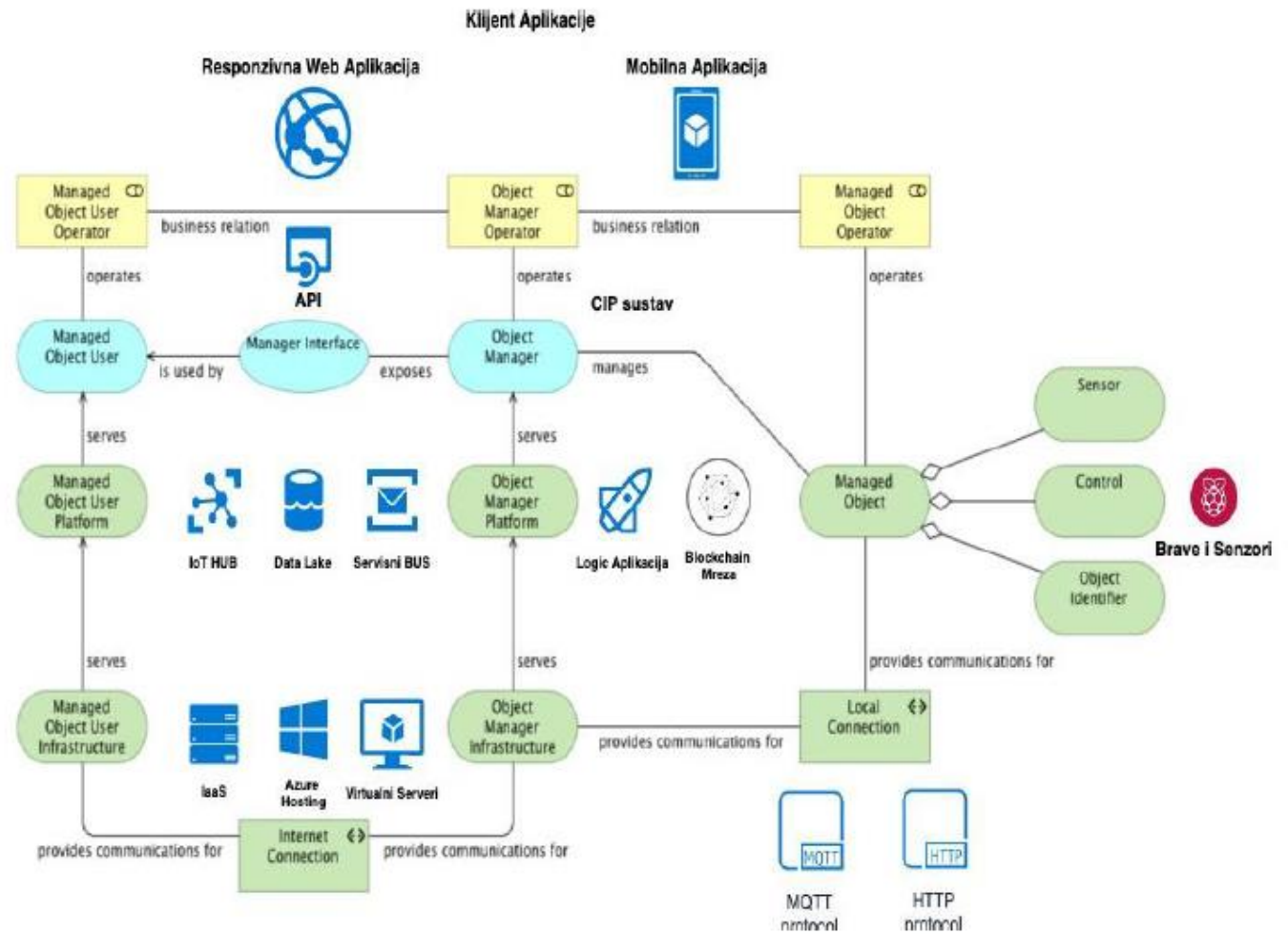
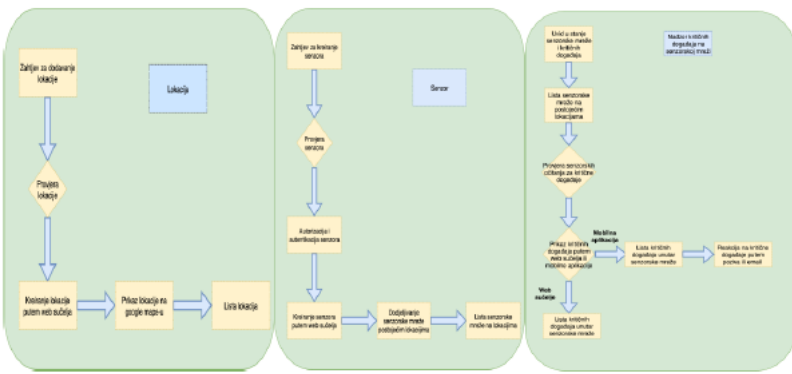
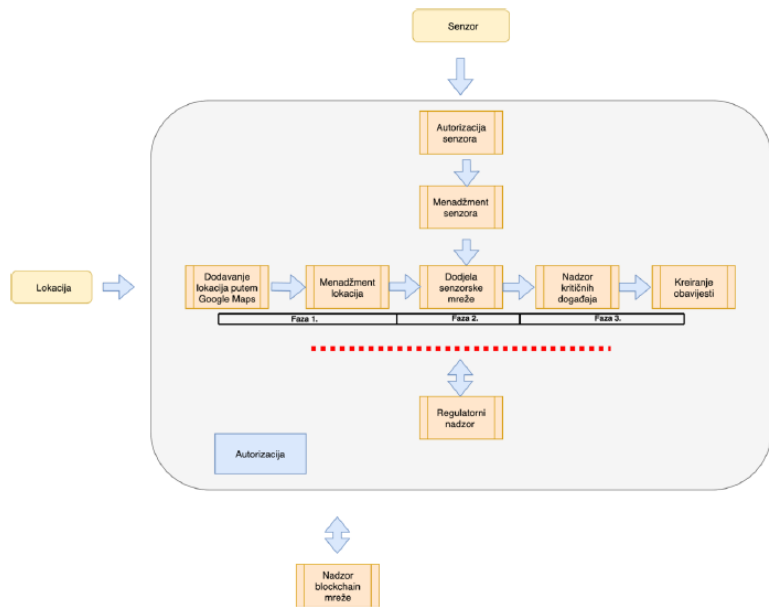

Procijena rizika povezanih s fizičkim sustavima

Tijek rada prediktivnog održavanja.

CIP4SI: BlockChain (DLT): Zaštita podataka upravljačkih funkcija

CIP4SI: koraci za Governance funkcije

1. Podrška rukovodstva

2.	Postavljanje upravljanjem projektom-ima	9.	Uspostava sigurnosti lanca opskrbe
3.	Početno osvješćivanje i obuka	10.	Procjena učinkovitosti kibersigurnosti
4.	Politika sigurnosti informacijskog sustava	11.	Izvješćivanje o incidentima
5.	Metodologija upravljanja rizicima	12.	Kontinuirano osposobljavanje
6.	Procjena rizika i obrada	13.	Periodična unutarnja revizija
7.	Odobreni plan obrade rizika	14.	Periodični pregledi
8.	Provedba mjera kibersigurnosti	15.	Korektivne radnje